

Družba sv. Mohorja in učitelji na Kranjskem.

Pregled učiteljev udov v letu 1892. po Popotnikovem koledarji za l. 1893.

Ime okraja	Koliko je učenih močij			O teh je pri družbi sv. Mohorja vpisanih			V odstotkih			Opomnja
	skupno število	učiteljev	učiteljic	skupno število	učiteljev	učiteljic	skupno število	učiteljev	učiteljic	
Ljubljana mesto	38	30	8	11	9	2	28·94	30	25	Šteti so: obe vadnici, I. in II. mestna deška šola, s razredna dekliška, šola na Gradu in na Barji.
Črnomelj	33	25	8	11	11	—	33·33	44	—	Upokojeni učitelji niso nikjer šteti.
Kamnik	38	30	8	19	17	2	50	56·66	25	—
Kranj	55	40	15	26	23	3	47·27	57·5	20	—
Krško	53	38	15	31	27	4	58·49	71	26·66	Meščanski učitelji so šteti
Litija	37	27	10	17	16	1	45·94	59·26	10	—
Ljublj. okolica	46	37	9	30	25	5	65·2	67·54	55·5	—
Logatec	53	30	23	22	16	6	41·51	53·33	26	—
Novomesto . . .	43	34	9	14	11	3	32·55	32·35	33·33	—
Postojna	58	44	14	29	24	5	50	54·54	35·71	—
Radovljica . . .	33	25	8	19	18	1	57·57	72	12·5	—
Kočevje	53	41	12	19	16	3	35·84	39	25	—
Skupno	540	401	139	247	211	36	45·47	52·61	25·9	—

Iz tega pregleda se razvidi, da izmed vsih učnih močij še polovica ni vpisanih v družbo sv. Mohorja, izmed učiteljev malo nad polovico, od učiteljic pa komaj četrtino. To ni kaj častno za nas učitelje, ko se vendar tolikrat povdarja po vseh slovenskih časopisih korist družbe sv. Moharja za slovenski narod. In učitelji bi imeli imeti tu prvo mesto drugim v izgled. Učitelji se štejejo kaj radi med slovensko inteligenčijo. Morda se zato sramujejo brati knjige družbe sv. Mohorja, ker so pisane za bolj priprosto ljudstvo? No, če je temu tako, mislil bi si kdo, da so vsi učitelji vpisani kot udje pri „Matici slovenski“, ki izdaja knjige bolj za izobražence. Da temu ni tako, je dokazal g. Fr. Jaklič v 23. številki. Učit. Tovariša m. l. Naštel je od 524 učiteljev le 69 udov. In letos ni bolje, ker od 540 učnih močij je le 70

udov pri Matici slovenski brez vpokojenih učiteljev. Ako hoče kdo primerjati imenik družbenikov sv. Mohorja in Popotnikov koledar našel bode tudi, da so udje družbe sv. Mohorja večinoma le starejši učitelji, mlajše moči, posebno pa gospodičine učiteljice, se temu odtegujejo, kar kaže število 36 od 139 učiteljic. Nadaljnega razmotrivanja ni treba.

Ker je zdaj čas za vpisovanje udov k družbi sv. Mohorja, naj ni jeden učitelj in učiteljica ne zamudi plačati malenkost od jednega goldinarja pri poverjeniku svojega kraja, da tako rešimo čast učiteljstva; če ne bodo drugi stanovi kazali na nas, da smo malomarneži in da nam ni mar za izobražbo naroda. Komur je pa vsebina knjig družbe sv. Mohorja prepriprosta, naj podari knjige kakemu ubogemu učencu, storil bode vsaj dobro delo. J. D.

Književnost.

Levstikovi zbrani spisi. Uredil Francišek Levčec. II. zvezek. Proza II. Vsebina: Kritike in polemike. — Tolmač. — Kazalo. Ljubljana. Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1892. Str. 316. Cena nevez. 2 gld. — V tem zvezku je košček slovenske estetike. Malo je slovenskih knjig, katere bi človek čital takó s pridom kakor ravno to. Zanimljivo je vse, zlasti pa „Napake slovenskega pisanja“. Njegovi nauki so privedli slovenske pisatelje šele na pravo narodno pot, kajti boril se je z onimi svojimi vrstniki, ki so osrečavali naše ljudstvo s spisi pisanimi v spakedrani slovenščini in v tujem duhu. Učil jih je, kako morajo pisati. Njegovi neprijatelji so bili sicer strastni in močni, a vendar je Levstik premagal s svojimi nazori, kateri so napósled prišli v veljavo. Cena je posameznim zvezkom res velika, vendar ne bode nikomur žal za denar, kajti vsaka Levstikova knjiga ima stalno vrednost. On je naš klasik.

Josipa Jurčiča zbrani spisi. Uredil Fr. Levčec. XI. zvezek. Dramatični spisi. — Pripovedne pesmi. V Ljubljani, 1892. Založila in natisnila „Narodna tiskarna“. Str. 310. Cena nevez. 60 kr., vez. 1 gld. — Izdajanje Jurčičevih spisov je dospelo do predzadnjega zvezka in skoraj bomo imeli to, za naše razmere zelo ceno izdajo našega najboljšega pripovedovalca vso dotiskano. Ker so se zvezki izdajali v dolgih presledkih, bilo je mogoče vsako knjigo si

omisliti sproti. Ta zvezek je zlasti važen, ker sta v njem tragediji „Tugomer“ in „Veronika Deseniška“, katera se je nekoliko spremenjeno igrala pri otvoritvi deželnega gledališča. Pesni pa kažejo, da je bil pokojni Jurčič sicer dober pripovedovalec, toda nespreten versifikator.

Slovenska Matica je razposlala za l. 1892 naslednje tri knjige.

1. **Slovenska zemlja.** Opis slovenskih pokrajin v prirodoznanskem, statističnem, kulturnem in zgodovinskem obziru. I. del. Poknežena grofija Goriška in Gradišćanska. Prirodoznanski, statistični in kulturni opis. (22 podob). Spisal S. Rutar, c. kr. gimnazijalni profesor. Ljubljana 1891. Natisnila R. Milčeva tiskarna. Str. 116. Knjigarska cena 50 kr. — Goriška dežela je opisana zelo mikavno in natančno in tako upamo, da bodo tudi druge slovenske dežele dobro opisane, da bomo vendar enkrat imeli dobro zemljepisje in pravično zgodovino domače zemlje. Podobe zelo povzdignejo vrednost knjige.

2. **Henrik Sienkiewicz: Z ognjem in mečem.** Povest iz davnih let. Iz poljščine preložil M. M. Ilustriral Viktor Oliva. Del I in II. Zabavne knjižice VII. zvezek. Natisnil F. Šimaček v Pragi. 1892. Str. 233 velike 4°. Knjigarska cena 1 gld. 50 kr. — Povest je veličastna. Najboljši poljski pisatelj verno risa v njej kozaško življenje v Ukrajini, opisuje sli-